

3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III / Відомості Верховної Ради України, 2002. - № 3 - 4. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/page>
4. Зигрій О.В. Вплив мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення / О.В. Зигрій // Актуальні проблеми правознавства. - Випуск 3. (7). - 2016 р. – С. 64-69. - Режим доступу : <http://www.tneu.edu.ua/uf/scientific-journal-uf/>
5. Зигрій О.В. Деякі питання щодо впливу мораторію на становлення та розвиток ринку землі в Україні [Електронний ресурс] / О.В. Зигрій // Економіка та суспільство. - 2017. - №8. - Режим доступу до журналу : <http://econotmysandociety.in.ua>
6. Караханян К.М. Правові засади конкурентного продажу земельних ділянок в Україні : автореф... канд. юрид. наук : 12.00.06 / К.М. Караханян. - Київ – 2017. – с. 21
7. Китай, Індія та США скуповують сільсько- господарські землі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/business/>
8. Лисанець О. С. Щодо впливу мораторію на становлення й розвиток ринку землі в Україні [Електронний ресурс] / О. С. Лисанець // Порівняльно-аналітичне право : наук. фах. вид. – Електрон. текст. дані. – 2016. – №3. – С. 128–130. – Режим доступу: http://pap.in.ua/3_2016/36.pdf.
9. Меморандум з МВФ: пенсійна реформа, продаж землі і прослушка для НАБУ / Факти, від 4 квітня 2017 р. – Режим доступу : <http://fakty.ictv.ua/ua/ukraine/20170404-memorandum-z-mvf-pensijna-reforma-prodazh-zemli-i-proslushka-dlya-nabu/>
10. Радзівєвська С. О. Глобальна економіка: конспект лекцій для студентів економічних напрямів підготовки усіх форм навчання / С. О. Радзівєвська. – К.: «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2015. – 344 с.
11. Статистичний щорічник ФАО «World Food and Agriculture 2012»: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fao.org/economic/ess/ess-publications/ess-yearbook/yearbook2012/en/>
12. Тіньовий ринок обороту сільгоспземель складе 10 млрд грн від 20 грудня 2016. - Режим доступу : - [AgroPortal.ua](http://agroportal.ua)

УДК 347.122

Іванчук М. В.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу
Тернопільський національний економічний університет,

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Здобувши незалежність, Україна взяла курс на розбудову демократичної правової держави та формування громадянського суспільства, що змусило її звернути увагу на захист прав та свобод людини, а також на законодавчому забезпеченні та механізмах реалізації цих прав та свобод.

Інформація в історії суспільства постійно відігравала дуже важливу роль і була тим підґрунтям, на базі якого приймалися рішення на всіх рівнях та етапах в процесі розвитку суспільства та держави. На думку А.І. Берга

«інформація проникає у всі пори життя людей і суспільства, а життя неможливе в інформаційному вакуумі» [1].

Сьогодні людство перебуває в інформаційному суспільстві. Відповідно до концепції З. Бжезинського, Д. Бела, О.Тоффлера, інформаційне суспільство – це різновид постіндустріального суспільства. Прибічники даної позиції пов'язують його становлення з домінуванням інформаційного сектора економіки, який іде слідом за трьома відомими секторами – сільським господарством, промисловістю та економікою послуг. Вони також вважають, що капітал і праця, як основа індустріального суспільства, поступаються місцем інформації і знанням в інформаційному суспільстві.

Використання і розвиток інформаційних технологій в усіх областях соціального життя та діяльності, а також виробництво і споживання суспільством інформаційних продуктів та послуг суттєво змінюють образ життя значної частини населення, соціально-психологічні умови поведінки людей. А тому наприкінці ХХст. виникає необхідність у правовому забезпеченні інформаційних процесів, які активно відбуваються в суспільстві. В даному випадку держава являється основним суб'єктом в процесі становлення інформаційного суспільства як законодавець, і як юридичний гарант права на інформацію. Держава зобов'язана створити механізм для охорони та захисту прав, свобод та інтересів як громадян, так і юридичних осіб в даній сфері суспільних відносин.

В останні десятиріччя зріс інтерес до цієї проблематики відомих вітчизняних вчених-юристів: І. Арістова [2], О. Кохановської [3], Д. Гетьманцева [4] та ін.

Термін «інформація» з'явився давно і мав різні тлумачення в залежності від розвитку науки та суспільства. Слово «інформація» походить від латинського «informatio», що в перекладі означає викладення, пояснення, ознайомлення.

У ХІХ ст. інформацією вважалось навчання, наставлення та інші, тобто активна дія, яка вносить новизну в певну область знань. Теорія інформації та її історія почалась з 1948р. з опублікування наукової статті К.Є. Шеннона під назвою «Математична теорія зв'язку». В ній автор дав визначення поняття кількості інформації. В цій теорії під інформацією слід було розуміти не будь-які повідомлення, якими обмінюються люди між собою, а тільки такі, що зменшують невизначеність у одержувача інформації [5].

Інформація як об'єкт правової охорони займає вагоме місце в системі цивільного права як один із інститутів, що спрямований на захист і відновлення порушених прав та інтересів осіб. Згідно ч. 1 ст. 200 ЦК України інформацією є будь-які відомості та /або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [6]. Зміст поняття інформації включає будь-які відомості та /або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Закон України «Про інформацію» в ч. 2 ст. 4 містить визначення, що об'єктом інформаційних відносин є інформація. А суб'єктами інформаційних відносин є фізичні особи, юридичні особи, об'єднання громадян та суб'єкти владних повноважень (ч.1 ст. 4 зазначеного Закону) [7].

Основні закономірності правового регулювання інформації як об'єкта інформаційних відносин та їх дослідження зумовлене виникненням якісно нових соціальних явищ, які тісно пов'язані з інформацією і постійною увагою законодавчих органів у врегулюванні даної сфери суспільних відносин.

Як об'єкт цивільних прав інформація характеризується наступними ознаками. По-перше, вона є нематеріальним благом, хоча і закріплюється на матеріальних носіях (записи на папері, відео- та аудіоплівки тощо). По-друге, інформація – це неспоживче благо, яке піддається тільки моральному, але не фізичному старінню. По-третє, інформація характеризується можливістю її тиражування та розповсюдження. І накінець, законом не закріплено за ким-небудь виключного права на володіння та використання інформації, крім інформації, яка одночасно є об'єктом інтелектуальної власності, наприклад, комерційна таємниця [8].

Правовий режим інформації визначається залежно від її виду. Так, Закон України «Про інформацію» поділяє її на такі види: статистичну інформацію, адміністративну, масову інформацію, правову, соціологічну тощо.

Згідно ч.1 ст. 7 Закону України «Про інформацію» право на інформацію охороняється законом. Держава гарантує всім суб'єктам інформаційних відносин рівні права і можливості доступу до інформації [7]. При цьому, відповідно до ч. 2 ст. 34 Конституції України, кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Але, здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку ті ін. (ч. 3 ст. 34 Конституції) [9].

Дослідник В. Політанський цілком обґрунтовано стверджує, що залежно від механізму реалізації й характеру зобов'язань держави право на інформацію належить як до негативних, так і до позитивних прав людини. Зокрема, як позитивне, право на інформацію людини вимагає більш активної діяльності з боку державних інституцій. Ця діяльність забезпечена позитивними зобов'язаннями держави, які спрямовані на їх утвердження, захист, сприяння реалізації [10].

В наш час набирає оберти міжнародна співпраця, де активно розглядаються проблеми, тісно пов'язані з купівлею та продажем певних наукових технологій. Все це включає передачу знань, наукового досвіду в області управління та необхідності комплексного врегулювання на рівні національного законодавства. І в першу чергу виникає потреба охорони інформаційних відносин. Важливо надати ефективний захист майнових прав та інтересів осіб, які володіють інформацією, що підпадає під режим конфіденційності, – тобто це інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою крім суб'єктів владних повноважень. Адже конфіденційна інформація може поширюватися тільки за бажанням або згодою відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом (п. 2 ст. 21 Закону України «Про інформацію») [7].

Згідно ч. 1 ст. 40 Основ законодавства України про охорону здоров'я медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків [11].

Слід також зазначити, що при використанні інформації, яка становить лікарську таємницю [12], в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, в

тому числі у випадку її публікації у спеціальній літературі, повинна бути забезпечена анонімність пацієнта (ч. 2 ст. 40 Основ) [11].

Закон України «Про інформацію» в п. 4 ст. 7 наголошує, що право на інформацію, створену в процесі діяльності фізичної чи юридичної особи, суб'єкта владних повноважень або за рахунок фізичної чи юридичної особи, Державного бюджету України, місцевого бюджету охороняється в порядку, визначеному законом [7].

Норми цивільного законодавства, які регламентують суспільні відносини щодо обігу інформації, як і в інших питаннях її правового режиму, досить розрізнені. Закон України «Про інформацію» був першою спробою врегулювати широке коло суспільних відносин, що виникають у зв'язку із створенням, використанням, поширенням та зберіганням інформації. Цей Закон сформував головні засади, а також принципи, на базі яких в подальшому здійснювалось регулювання інформаційних відносин спеціальними законами. Визначення, дане законодавцем сприймається на практиці неоднозначно, недостатньо як офіційні та доктринальні його тлумачення, а це перешкоджає широкому застосуванню названого закону. А тому відносини, які склалися на практиці, необхідно відобразити і закріпити в чинному законодавстві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Берг А.И. Кибернетика і общественные науки // *Методологические проблемы науки*. – М.: Наука, 1964. – С. 259.

2. Аристов І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти / За заг. ред. д.ю.н., проф. О.М. Бандурки: монографія. – Х., 2000. – С. 69-80.

3. Кохановська О. Інформація та захист інформаційних прав в умовах інформаційного суспільства / О. Кохановська // *Українське комерційне право*. – 2007. – № 8. – С. 28-38.

4. Гетьманцев Д. До питання про інформаційне право як самостійну галузь права в Україні / Д. Гетьманцев // *Підприємництво, господарство і право*. – 2007. – № 3. – С. 88-91.

5. Урсул А.Д. *Проблемы информации в современной науке*. – М., 1975. – С. 15.

6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

7. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

8. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової, В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – Т. 1. – С. 336.

9. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>